

Силабус
навчальної дисципліни
Історія зарубіжної літератури 2
2024-2025 навчальний рік

Освітня програма «Середня освіта (англійська мова і зарубіжна література)»
Спеціальність 014.021 англійська мова і література
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Викладач Тетяна СВИЦА
Посилання на сайт <https://bdpu.org.ua/horolska/>
Контактний телефон +38 050 680 08 26
E-mail викладача: svicatany@gmail.com
Графік консультацій вівторок, 11.00-12.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
III – 3 / 90 год. IV – 3 / 90 год.	очна (денна)	I – 16 год. II – 16 год.	I – 14 год. II – 14 год.	I – 60 год. II – 60 год.	I – екзамен II – екзамен
	заочна (дистанційна)	I – 4 год. II – 4 год.	I – 4 год. II – 4 год.	I – 82 год. II – 82 год.	

Семестр: осінній, весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: історія зарубіжної літератури, доба Бароко, барокова лірика, комедія, драматургія, класицизм, доба Просвітництва.

Метою курсу є допомогти студентам прилучитися до всесвітнього літературного процесу, збагатити їхній духовний світ знаннями історії зарубіжної літератури, залучити до загальнолюдських цінностей, виховати почуття власної гідності, потребу в читанні, цікавість до художнього слова, сформувати естетичний смак, високу загальну і читацьку культуру, розкрити специфіку естетичних проблем, сутність художніх напрямків та течій в літературі.

Завданням курсу є ознайомлення студентів з найвагомішими творчими здобутками всесвітнього літературного процесу; розкриття ідейно-естетичної специфіки творів зарубіжної літератури, визначення основних художніх явищ; поглиблення знань про зарубіжну літературу, відкриття нових імен всесвітньо відомих письменників та їхніх творів; розкриття характерних особливостей індивідуального стилю митців; закріплення знання літературознавчих понять; розвиток умінь аналізувати художній твір, обґрунтовувати свою думку з приводу прочитаного, виявляти основні проблеми.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати:** особливості художньої літератури як виду мистецтва; основні тенденції розвитку зарубіжної літератури від античності до сучасності, дискусійні питання історії зарубіжної літератури, провідні факти літературного процесу; основні положення творчих методів та літературних напрямів, різні погляди дослідників на явища зарубіжної літератури; естетику та поезику письменників, творчість яких репрезентується; особливості образного мислення, притаманного різним епохам та їхні прояви у художніх творах; особливості рецепції окремих творів у світовому контексті; літературознавчі критичні праці провідних дослідників та їх оцінку визначних творів авторів періоду, що вивчається.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти:** виконувати науковий аналіз явищ художньої літератури: аналізувати своєрідність стилю, жанру, композиції окремих творів; характеризувати систему образів; виявляти національну своєрідність античної літератури, її традиції та зв'язок із іншими літературами, зокрема – українською; вільно оперувати основними фактами біографії письменників, історіями написання творів, що вивчаються; аналізувати історичні джерела різноманітного характеру; логічно висловлювати і обґрунтовувати свої думки; провадити самостійний науковий пошук.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
---	-------------------------------

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою в професійній діяльності як усно, так і письмово, комунікувати іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ПК 1. Здатність застосовувати досягнення сучасної методичної і філологічної наук, освітніх концепцій у процесі навчання іноземної мови і зарубіжної літератури в закладі середньої освіти.

ПК 6. Здатність виявляти закономірності літературного процесу, визначати специфіку і значення художніх концепцій і літературних творів у контексті суспільно-літературної ситуації, літературної критики і культурної епохи; давати оцінку художнього твору; визначати роль системи образів, сюжету, композиції та засобів виразності в їх поєднанні; характеризувати творчу індивідуальність автора.

РН 2. Демонструвати вміння навчати учнів державною та іноземною мовами; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмета та інтегрованого навчання.

РН 8. *Спілкуватися* державною мовою в професійній діяльності як усно, так і письмово, *комунікувати* іноземною мовою за предметною спеціальністю, висловлювати обґрунтовані твердження.

РН 9. *Застосовувати* сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності.

РН 10. *Демонструвати* володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності.

ПРН 5. *Уміти* здійснювати міжкультурну комунікацію і долати міжкультурні бар'єри на основі знання особливостей, цінностей, властивих культурам країн мов, що вивчаються, а також знання світоглядних засад, ментальних особливостей та онтологічних характеристик української культури.

ПРН 6. *Характеризувати* тенденції, етапи і особливості літературного процесу країн у різні епохи, *визначати* світоглядно-естетичну специфіку літературних течій і напрямів; *аналізувати* твір за його ознаками та в контексті епохи, називати жанрові особливості твору, оперуючи відповідною термінологією.

ПРН 10. *Уміє* критично опрацьовувати джерела і здійснювати самостійний науковий пошук, у тому числі і з використанням емпіричних методів.

ПРН 11. *Демонструє* здатність критично оцінювати вітчизняний і закордонний навчальний досвід, власну навчальну та професійно-дослідницьку діяльність і вибудовувати стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

Зміст курсу:

Тема 1. XVII ст. як перехідна культурно-історична й літературна епоха. Бароко в літературі й мистецтві XVII ст., його суспільно-історичний ґрунт та світоглядні засади. Синтез Відродження і Високого середньовіччя в художній культурі бароко. Течії і «рівні» літератури бароко (високе, середнє і низове). Характерні риси поезики літературного бароко (динамізм, тяжіння до контрастів і антиномій, пишного декору, метафоризм і емблематичність). Маньєризм та гонгоризм в іспанській літературі поренесансної доби. Вплив народного романсу на іспанську поезію XVII ст. Творчість Гонгори – характерне втілення бароко в поезії. Ясний і темний стиль Гонгори. Поезія Д. Донна, нові уявлення про світ і людину. Тема трагізму людського існування. Філософська лірика Дж. Донна – значне явище поезії бароко. Донн і «поети-метафізики». Барокова преціозна література, її вплив на розвиток літературної мови.

Тема 2. Барокова проза та драматургія. Творчість Кальдерона – вершина іспанського барокового театру. Проблема художнього методу Кальдерона. Періодизація творчості. Жанрова своєрідність драматургії Кальдерона. Філософські драми Кальдерона. «Життя – це сон» як відображення етико-філософських уявлень бароко про світ та людину. Значення драми для подальшого розвитку іспанської літератури. Грасіан як засновник іспанської барокової естетики. Теорія творчої інтуїції. Концепція «швидкого розуму». Втілення теоретичних настанов у романі Грасіана «Критикон». Творчість Кеведо – визначне явище іспанської літератури

XVII ст. Риси барокового стилю в прозі Кеведо. Особливості сатири письменника. «Історія життя шахрая на ймення Пабло» і розвиток жанру крутійського роману в іспанській літературі XVII ст. Розвиток німецького роману. Тридцятилітня війна як центральна подія в житті Німеччини XVII ст. і її негативний вплив на розвиток країни. Характеристика літературного процесу в Німеччині XVII ст. «Сімпліціус Сімпліціссімус» Гріммельсгаузена як найвизначніший твір німецької прози XVII ст. Жанрова специфіка роману «Сімпліціус Сімпліціссімус» і традиції крутійського роману. Використання Гріммельсгаузенем досвіду німецької народної літератури. Специфіка художнього стилю письменника.

Тема 3. Джон Мільтон – найвидатніший поет і публіцист англійської революції. Періодизація творчості Мільтона. Поема «Втрачений рай» – зразок релігійно-філософського епосу XVII ст. Специфіка використання біблійної тематики в англійській літературі XVII ст. Особливості стилю поеми: динамізм композиції, тяжіння до глобальних узагальнень, контрастність образів, алегоризм і метафоричність. Барокові і класицистичні риси в творчості Мільтона.

Тема 4. Класицизм XVII ст. як напрям і художня система. Раціоналістичний характер його естетики й нормативність поезики. Реалістичні тенденції в літературі XVII ст. Побутовий реалізм, емпіризм у художньому зображенні життя. Тенденції розвитку французької літератури XVII ст. Класицизм як провідний напрям французької літератури середини й другої половини XVII ст. Основні риси естетики класицизму, її філософська основа. Етапи розвитку французького класицизму XVII ст. Драматургія класицизму і його сценічна система. Буало і його поема «Поетичне мистецтво» як розкриття основних принципів естетики й поезики класицизму.

Тема 5. Французька класицистична драма. П'єр Корнель – провідний представник першого етапу французької класицистичної драматургії. Роль трагікомедії «Сід» у творчій біографії драматурга. «Сід» і класицистична доктрина. Новаторство Корнеля в жанрі трагедії. Вплив Корнеля на розвиток французької драматургії.

Творчість Жана Расіна – вершина другого етапу французької класицистичної трагедії. Трагедія Расіна «Андромаха» і специфіка психологізму в творчості драматурга. Етична і моральна проблематика творів Расіна. Питання позитивного героя у Расіна. «Федра» як одна з вершин французької класицистичної трагедії. Гуманістичні тенденції в трагедії. Расін і класицистичний канон.

Комедія французького класицизму. Творчість Мольєра як найвище досягнення французької літератури XVII ст. Використання Мольєром традицій ренесансного реалізму і досвіду народного театру. Боротьба Мольєра за створення високої комедії. Естетична програма Мольєра і класицистична доктрина. Тема буржуазії в комедії Мольєра «Буржуа-шляхтич». Проблема позитивних героїв у театрі Мольєра.

Тема 6. Література XVIII ст. та ідейний рух Просвітництва. Світоглядні засади Просвітництва: віра в розум і його необмежені можливості; в природжену розумність і добродесність людини; в просвіту як основний засіб вирішення суспільних, моральних та інших проблем. Естетика Просвітництва та її основні принципи. Основні напрями літератури Просвітництва: просвітницький класицизм, реалізм, сентименталізм і преромантизм. Жанрова система літератури доби Просвітництва і підсистеми окремих художніх напрямів і течій. Трансформація традиційних жанрів (трагедії, комедії, елегії, оди та інших) і поява нових жанрових утворень (філософська повість, міщанська драма).

Тема 7. Просвітництво у Франції. Основні риси життя французького суспільства першої половини XVIII ст. Початок кризи французького абсолютизму. Французьке Просвітництво як ідейна підготовка Великої буржуазної революції. Основні напрямки суспільної думки.

Вольтер: Загальна характеристика світогляду. Соціально-політичні й морально-філософські погляди Вольтера. Риси просвітницького класицизму в драматургії Вольтера. Антиклерикальна і антифеодальна спрямованість «бурлескної» поеми «Орлеанська дівка». Художня специфіка філософських повістей. Ідейний зміст і естетична своєрідність повісті «Кандід». Риси раціоналізму в художньому методі Вольтера 1740–1750-х рр. Викривальна спрямованість повісті «Простодушний». Філософські та суспільно-політичні погляди Д. Дідро. Дідро і «Енциклопедія». Просвітницький реалізм естетики Дідро. Реалістичні тенденції прози «Черниця». Історичне значення спадщини Дідро. Ж. Ж. Руссо. Періодизація творчості. Соціально-політичні та естетичні погляди. Протест проти станової нерівності в романі «Нова Елоїза», художні особливості образів Сан-Пре і Олії. Тема природи в романі. Роль Руссо у становленні французького романтизму.

Тема 8. Англійське Просвітництво. Просвітницька концепція особистості в англійській літературі XVII–XVIII століть. Д. Дефо та його місце в літературі раннього англійського Просвітництва. Особливе місце Дж. Свіфта в літературі англійського Просвітництва. Обґрунтування принципів просвітницького реалістичного

роману. Роман Г. Філдінга «Історія Тома Джонса-знайди». Художня своєрідність епістолярної прози Річардсона. Творчість Річардсона і сентименталізм.

Тема 9. Розвиток сентименталізму і суспільно-філософська основа його художнього методу. Значення етичної проблематики в естетиці сентименталізму. Провідні мотиви і художня своєрідність ліричної поезії сентименталізму (Томпсон, Грей, Юнг). Літературне новаторство Стерна як найвизначнішого представника англійського сентименталізму. Усвідомлення суперечностей і обмеженості просвітницьких поглядів у романах Стерна («Трістрам Шенді», «Сентиментальна подорож»). Демократичні риси творчості Голдсмита. Особливості сентименталізму в його творчості (роман «Векфільдський священник»). Творчість народного поета Р. Бернса. Бернс і сентименталізм. Шлях Бернса до реалізму. Преромантичні мотиви в зрілій поезії Бернса. Фольклорна основа естетики Бернса. Жанри й проблематика його поетичної спадщини.

Тема 10. Німецьке Просвітництво. Особливості історичного розвитку Німеччини у XVIII ст. та їх вплив на своєрідність німецького Просвітництва. Періодизація німецької просвітницької літератури. Великий німецький просвітник-демократ Г.Лессінг. Розвиток естетичних поглядів та боротьба за реалістичне національне мистецтво («Лаокоон»..., «Гамбурзька драматургія», «Мінна фон Барнгельм», «Емілія Галотті»). Література періоду «бурі й натиску» і початок кризи німецького просвітництва. Історична концепція та звернення до фольклористики в працях Гердера. Періодизація творчості Шіллера. Ідейна спрямованість і художні особливості драматургії Шіллера («Розбійники», «Вільгельм Телль»). Філософська проблематика та жанрова різноманітність лірики Шіллера 1790-х рр. («Дума про дзвін», балади). Періодизація творчості Гете. Роман «Страждання молодого Вертера» як вираз кризи штюрмерських настроїв Гете. Проблема «веймарського класицизму» в творчості Гете та Шіллера. Філософська проблематика та утопічні тенденції «Фауста».

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від студента очікується здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, активна участь у практичних заняттях та виконання самостійної роботи.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проєктор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги: оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного контролю та підсумкового контролю. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного контролю та підсумкового контролю і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять. Лекційні заняття оцінюються на основі зроблених конспектів лекцій. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі усного екзамену, який передбачає перевірку теоретичних знань та практичних навичок.

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час поточного контролю та підсумкового контролю (екзамену) (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 1.1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		50	100
Лекційні заняття	8		
Практичні заняття	42		
Підсумковий контроль		50	
Екзамен	50		

Таблиця 1.2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів						
	незадовільно	незадовільно	задовільно	задовільно	добре	добре	відмінно

	1-12	13-24	25-30	31-35	36-40	41-45	46-50
	F	FX	E	D	C	B	A
	не зараховано			зараховано			
Лекційне заняття 1	1	1	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 2	1	1	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 3	0	1	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 4	0	0	1	1	1	1	1
Лекційне заняття 5	0	0	0	1	1	1	1
Лекційне заняття 6	0	0	0	0	1	1	1
Лекційне заняття 7	0	0	0	0	0	1	1
Лекційне заняття 8	0	0	0	0	0	0	1
Всього	2	3	4	5	6	7	8
Практичне заняття 1	1,4	3	3,7	4,3	4,8	5,4	6
Практичне заняття 2	1,4	3	3,7	4,3	4,8	5,4	6
Практичне заняття 3	1,4	3	3,7	4,3	4,8	5,4	6
Практичне заняття 4	1,4	3	3,7	4,3	4,8	5,4	6
Практичне заняття 5	1,4	3	3,7	4,3	4,8	5,4	6
Практичне заняття 6	1,4	3	3,7	4,3	4,8	5,4	6
Практичне заняття 7	1,4	3	3,7	4,3	4,8	5,4	6
Всього	10	21	26	30	34	38	42
Разом максимальна кількість набраних балів	12	24	30	35	40	45	50

Таблиця 1.3. Шкала оцінювання підсумкового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
46-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
41-45	добре		B (дуже добре)
36-40			C (добре)
31-35	задовільно		D (задовільно)
25-30			E (достатньо)
13-24	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-12	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Таблиця 1.4. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (дуже добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (достатньо)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34	незадовільно		F (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Александрова Г. О. Історія зарубіжної літератури. Античність : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-ге вид. Бердянськ, 2019. 193 с.
2. Белаш Г., Богові О. Історія зарубіжної літератури : навчальна програма для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2015. 120 с.
3. Боговін О. В. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та Відродження : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ : ФОП Ткачук О. В., 2015. 244 с.
4. Давиденко Г. І., Величко М. О. Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII сторіччя : навч. посібник. К. : Центр учбової л-ри, 2007. 292 с.
5. Денисова Т. Н. Історія американської літератури ХХ ст. К., 2002. 318 с.
6. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. : навчальний посібник / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін. К. : ВЦ «Академія», 2010. 496 с.
7. Криворучко С. К. Література країн західної Європи межі ХХ–ХХІ століття : підручник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2016. 248 с.
8. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури. Середні віки та Відродження. К. : Знання, 2011. 476 с.
9. Штейнбук Ф. Конвергенція тілесних мікротопосів у сучасній світовій літературі : монографія. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. 248 с.

Додаткові

1. Галич О. А., Дмитренко В. І., Фоменко В. Г. Історія зарубіжної літератури. Античність. Середньовіччя. Луганськ : Альма матер, 2003. 228 с.
2. Мегела І. Історія давньогрецької літератури : курс лекцій. К. : Видавець Карпенко В. М., 2007. 340 с.
3. Мегела І. П. Історія Римської літератури : монографія. Миколаїв : Видавництво ЧДУ імені Петра Могили, 2009. 320 с.
4. Наливайко Д. Бароко і драма Кальдерона «Життя – це сон». *Тема*. 2000. №1. С. 5–17.
5. Наливайко Д. С., Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму : підручник. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2001. 416 с.
6. Тацій Т. П., Турянська І. М. Трагування образу Дон Жуана в історичній легенді та французькій («Дон Жуан, або Кам'яний гість» Мольєра), англійській («Дон Жуан» Байрона), і українській літературах («Кам'яний господар» Лесі Українки). *Всесвітня література*. 2003. № 5. С.45-8.
7. Шалагінов Б. Зарубіжна література: Від античності до початку ХІХ сторіччя : іст.-естет. нарис. К. : Вид-дім «КМ Академія», 2004. 360 с.
8. Шалагінов Б. Б. Література сентименталізму в Англії. *Зарубіжна література*. 2004. № 7. С. 9-14.

Інформаційні ресурси

9. <http://www.zarlit.com/article/2.html>

10. https://pidruchniki.com/15100827/prirodnavstvo/uchennya_aristotelya
11. http://elibrary.kubg.edu.ua/5959/1/O_Halchuk_NP_2008_GI.pdf
12. Національна бібліотека України Вернадського: <http://nbuv.gov.ua>
13. Бібліотека БДПУ: <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi>
14. Велика електронна бібліотека: <http://www.big-library.info/>
15. Бібліотека світової літератури (оригінали та переклади): <http://www.ae-lib.org.ua/>
16. Бібліотека Максима Мошкова: <http://www.lib.ru/>
17. Наукова бібліотека: <http://elibrary.ru>
18. Зарубіжна література (твори): <http://www.booksite.ru/zarublithtm>
19. Зарубіжна і українська літератури (твори): <http://www.e-reading.me/author.php?letter=%C0>
20. Український журнал іноземної літератури «Всесвіт»: <http://www.vsesvit-journal.com/index.php>